

Islamitisch bruidspaar

Burgerlijk huwelijk van Hindostaans bruidspaar

Hindoebruidspaar

Drie-cirkels-model biedt mogelijkheden voor integratie met behoud van het eigene

Integratie in woelige tijden

Kanta Adhin

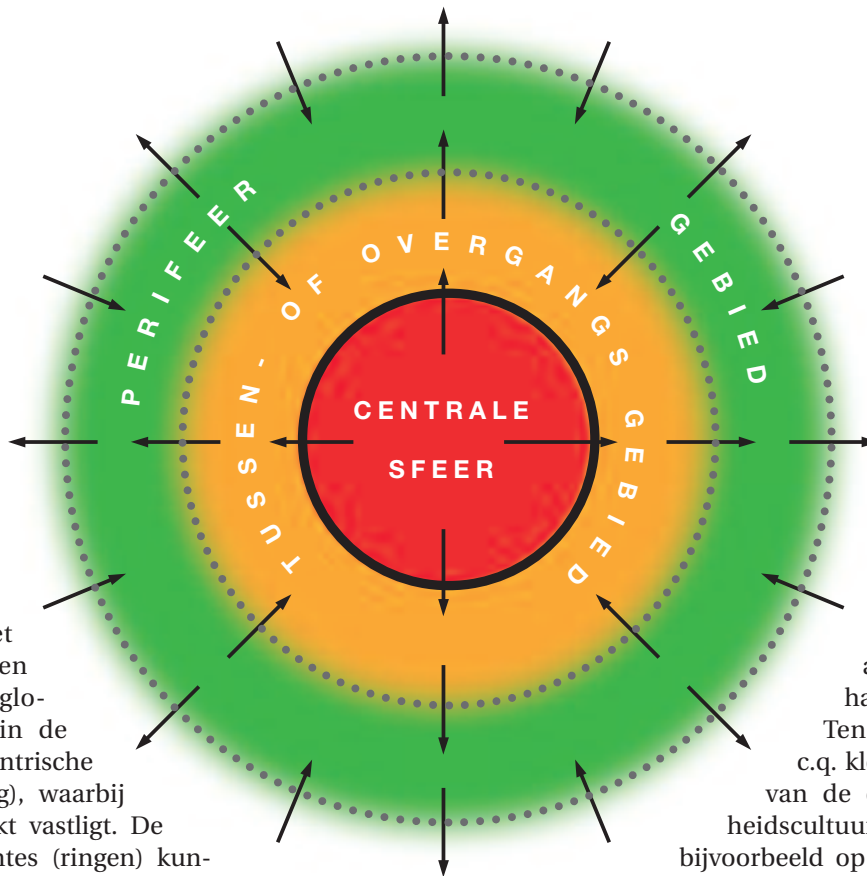
Het jaar 2004 stond weer volop in het teken van het integratievraagstuk. De moord in januari op conrector Van Wieren, de moord in november op filmmaker/columnist Van Gogh, beide begaan door islamitische Nederlanders, alsook uitspraken van Tweede-Kamerleden Hirsi Ali en Wilders zetten andermaal de toon. De focus van het debat richt zich volledig op onze islamitische medelanders. Doordat vorige regeringen integratie met behoud van de eigen cultuur hadden gepropageerd, zouden deze totaal ongeïntegreerd zijn en de Nederlandse rechtstaat niet respecteren. Inburgeringscursussen, betere scholing, werkgelegenheid etcetera moeten daar een eind aan maken. In beide gevallen was de moordenaar echter goedgeschoold en sprak goed Nederlands. Dit soort zaken kunnen integratie in de maatschappij zeker bevorderen, maar zijn niet allesbepalend. Zolang mensen hun eigen leven niet in redelijke mate in harmonie kunnen brengen met de externe omgeving, hebben ze een integratieprobleem. En dat is niet voorbehouden aan allochtonen. Ook asociale autochtonen hebben een integratieprobleem. De Tokkies worden echter tot volksentertainment verheven, terwijl asociale allochtonen worden verketterd en de hele gemeenschap scheef wordt aangekeken.

Over het algemeen worden Surinamers, inclusief Hindostanen, niet als probleemgroep ervaren. Zij zijn goed geïntegreerd. Met name de Surinaamse vrouw, die volop meedraait in de Nederlandse maatschappij, krijgt veel lof toegezwaaid. Uit onderzoek onder jongeren is gebleken dat hindoemeisjes goed scoren op 'moderne' ideeën die passen in de Nederlandse samenleving. De hindoegemeenschap zelf slaat zich graag op de borst over de mate van integratie waartoe de eigen levensbeschouwing hen in staat stelt. Het hindoeïsme propageert harmo-

nie en een flexibele opstelling al naar gelang de tijd en plaats waarin men leeft. Dr. Jnan Adhin schetste tijdens een lezing in 1986 een model waarlangs integratie van een minderheidsgroep met behoud van culturele identiteit kan plaatsvinden. Aan dit zogenoemde drie-cirkels-model ligt de gedachte van 'eenheid in verscheidenheid - geen uniformiteit' - ten grondslag. Het model gaat voort uit van een harmonieuze, coöperatieve, niet op confrontatie gerichte instelling van de kant van de minderheid en ontvankelijkheid aan de kant van de meerderheid.

Drie-cirkels-model

In het drie-cirkels-model wordt het groepsleven van een minderheidsgroep globaal weergegeven in de vorm van drie concentrische cirkels (zie tekening), waarbij de grootte niet strikt vastligt. De tussenliggende ruimtes (ringen) kunnen dus groter of kleiner zijn al naar gelang de aard van de persoon. De groene buitenste ring is het *perifere gebied* dat grotendeels overeenkomt met de meerderheidscultuur. De oranje middenring is het *tussen- of overgangsgebied*, waarin beide culturen zeer goed kunnen worden gecombineerd. De rode binnenste ring, de *centrale sfeer*, vormt de kern van de eigen cultuur. De buitenste en middenring hebben een stippelmarkering om aan te geven dat in die gebieden invloeden van de meerderheidscultuur moeten kunnen plaatsvinden. Daarnaast kunnen de gebieden elkaar wederzijds beïnvloeden.

In het perifere gebied moet de minderheid zich aanpassen aan de meerderheidscultuur. Kennis van de meerderheidstaal is vereist om te kunnen participeren in de samenleving, waarbij er sprake is van eerbiediging van de rechten en openbare orde en van normale omgangsvormen in het sociaal-maatschappelijke en economische verkeer. Eerwraak is verboden ook al zou deze handeling zijn toegestaan in de eigen cultuur. Evenzo zijn crematies in openlucht verboden. In het verkeer kun je niet, omdat je uit Suriname komt, links willen rijden. Globaal gaat het hier om regels die een samenleving ordenen.

In het tussen- of overgangsgebied hoeft de aanpassing minder ver te gaan. Dit gebied duidt de heer Adhin aan met *roti* (eten), *kapra* (kleding) en *makan* (huisvesting). Je eten kun je klaarmaken volgens de eigen cultuur. De tropische winkels verschaffen genoeg mogelijkheden om aan eigen producten te komen, zodat men niet alleen is aangewezen op broccoli, boerenkool en witlof. Evenwel is het niet verstandig alleen tropische producten te eten, maar ook voedsel dat weerstand opbouwt tegen de klimatologische omstandigheden hier. Je kunt alles in masala (kerrie) maken, maar

ook een smaak ontwikkelen voor ander eten: patat, pizza, sharma, haring met uitjes, haute cuisine enzovoort. Ten aanzien van uiterlijk c.q. kleding kun je elementen van de eigen en de meerderheidscultuur combineren. Je kunt bijvoorbeeld op speciale gelegenheden traditionele kleding dragen en in het dagelijkse leven zoveel mogelijk de heersende cultuur volgen. Sari draag je dan niet op het werk, maar wel op een feest, tenzij je in een Indiase kledingzaak werkt. Bij het huwelijk voor de burgerlijke stand kan het bruidspaar ook Hindostaanse kleding dragen in plaats van een trouwjurk en driedelig pak. Dames hoeven geen super korte rokken te dragen, omdat dat de mode is. Je kunt je eigen balans aanbrengen. In huis ben je niet verplicht Rembrandts en Van Goghs op te hangen; je kunt kiezen voor werken van kunstenaars uit de eigen cultuur of afbeeldingen van goden als Shiva of Ram.

De centrale sfeer herbergt zaken die je wil koesteren. Daar zitten je levensbeschouwing, je eigen taal, morele en andere kernwaarden. Je vast gedurende de ramadan, viert feesten als Holi, Divali en Eid-ul-Fitr, trouwt volgens de eigen cultuur, geeft je kinderen namen uit de eigen cultuur en hoeft daar niet heimelijk over te doen. Terwijl de centrale sfeer zoveel mogelijk moet worden afgeschermd van invloeden van buitenaf, kan van hieruit wel beïnvloeding van het gedrag in de andere gebieden plaatsvinden. Waarden als liefde, respect en dienstbaarheid die je in deze sfeer koestert, hoef je niet op te geven, omdat die misschien minder tot uitdrukking komen in de meerderheidscultuur. Als deze voor jou belangrijk zijn, kun je ze blijven uitdragen. Je kunt daardoor gastvrijer en respectvoller zijn in het perifere gebied. Ook al zou de vrijheid van meningsuiting de mogelijkheid bieden je zeer onfatsoenlijk tegenover anderen uit te laten, dan doe je dat niet als dat tegen je eigen principes is. Je gaat een ander er ook niet om vermoorden. Dat druist tegen de rechtsorde in en wellicht ook tegen je eigen waarden en normen. Ongenoegen kan ook op geoorloofde wijze geuit worden. Hindoeorganisaties hebben dit regelmatig gedaan naar aanleiding van mis-

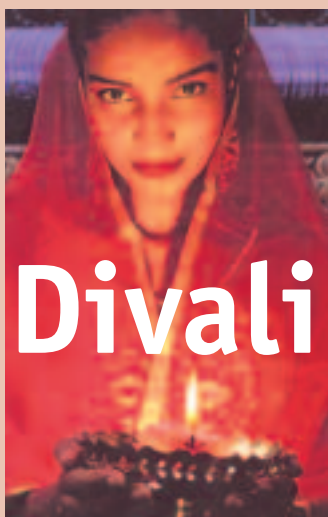
Ook al zou de vrijheid van meningsuiting de mogelijkheid bieden je zeer onfatsoenlijk tegenover anderen uit te laten, dan doe je dat niet als dat tegen je eigen principes is.

bruik van heilige hindoesymbolen door westerse bedrijven. De centrale sfeer is bepalend voor je identiteit. Indien je daarin elementen van de meerderheidscultuur overneemt, moet dat een bewuste keuze zijn.

Interne problematiek

Het drie-cirkels-model wordt door de heer Adhin als een normatief model gepresenteerd om aan te geven dat integratie met behoud van het eigene mogelijk is. Het is geen empirisch model, dat de dagelijkse praktijk beschrijft. Maar als je naar de praktijk binnen de hindoe-gemeenschap kijkt, kan worden opgemerkt dat deze goeddeels op dit model aansluit en er dus sprake is van integratie met behoud van de eigen cultuur. De problemen waar de gemeenschap mee wordt geconfronteerd, vloeien vooral voort uit het feit dat ouders een grotere centrale sfeer kennen dan jongeren en daarin waarden koesteren, waarvan jongeren menen dat deze niet meer van deze tijd zijn. Dit komt neer op een

generatiekloof die in alle gemeenschappen, ook de autochtone, voorkomt. Deze problematiek heeft in zoverre met integratie te maken, wanneer jongeren (of algemener: een liberale groep) veel meer waarden uit de meerderheidscultuur overnemen dan de ouderen (algemener: een conservatieve groep). Dit is niet altijd het geval, want de waarden waar de jongeren c.q. de liberale groep voor staan, kunnen ook aan de eigen cultuur zijn ontleend. Er zijn bijvoorbeeld ouders die hun dochters kort houden uit vrees voor losbandig gedrag en de schande die daaruit voortvloeit ("wat zullen de mensen zeggen?"). Andere ouders vertrouwen echter op het verantwoordelijkheidsgevoel van hun dochter en gaan daarbij uit van *dharm* (positief, constructief gedrag). Al met al zijn de problemen van Hindostanen meer intern gericht en leggen geen zware hypotheek op de externe samenleving. Ze moeten wel door de gemeenschap zelf worden aangepakt, omdat er veel leed door kan ontstaan. Denk aan de vele zelfmoordpogingen onder Hindostanen!

Divali is één van de belangrijkste hindoe-feestdagen. Dit feest staat in het teken van het licht. Het Sanskriet woord *dipavali* betekent rij van lichtjes. Op deze dag worden dan ook veel lichtjes in aardewerkbakjes (*dia's*) aangestoken. In onder andere India en Suriname ziet men ook feestelijke elektrische verlichting buitenshuis, vergelijkbaar met kerstverlichting. Licht staat symbool voor goedheid, wijsheid en kennis. Met Divali wordt de overwinning van het goede op het kwade, van het licht op de duisternis, van kennis op onwetendheid gevierd. Divali valt elk jaar in de maand Kartikka (oktober/november) van de hindoe-kalender (maankalender) op de dag van nieuwe maan. Dit jaar werd het feest op 12 november gevierd. Divali is eigenlijk een combinatie van verschillende feesten die hun oorsprong vinden in de religieuze, filosofische, mythologische en historische Indiase traditie. Gebruikelijk is dat men het huis een extra schoonmaakbeurt geeft en dat er vegetarisch wordt gegeten. Veel hindoes onthouden zich al een week van tevoren van vlees en vis. Voor hindoes van de sanatan-dharm-stroming staat het feest ook bekend als *Maha Lakshmi Puja*. De kern is dan de verering van Godin Lakshmi, de gemalin van Vishnu (onderhouder van het heelal). Zij staat symbool voor rijkdom en huiselijke voorspoed en wordt geassocieerd met de Vrouw des Huizes. Vandaar dat Divali in algemene zin is gewijd aan Moeder de Vrouw die het gezin in moreel en ethisch opzicht aan-

stuurt. Voor aanhangers van de *arya samaj* staat Divali in het teken van de herdenking van Swami Dayanand Saraswati, stichter van de hervormingsbeweging *arya samaj*. Hij overleed in 1883 op de avond van Divali. Hij bond de strijd aan met wantoestanden binnen het hindoeïsme zoals het kastenstelsel; hij zette zich in voor het algemeen welzijn van het volk onder meer door democratisering van de samenleving en goed onderwijs, hiermee het volk uit onwetendheid leidend naar kennis.

Zware externe overlast

Zoals eerder gesteld, gaat het drie-cirkels-model uit van een harmonieuze, niet confrontatiegerichte instelling. Indien groepen zich arrogant opstellen en hun eigen cultuur superieur achten aan de meerderheidscultuur, zal dat weerstanden bij die meerderheidscultuur oproepen. Ook wanneer deze zich eerst tolerant leek op te stellen. In die gevallen maakt men de centrale sfeer tot het grootste gebied. Dit is wat men vaak ervaart met de islam. Voor velen beheerst deze godsdienst alle andere gebieden op een manier die weinig ruimte laat voor wisselwerking met de meerderheidscultuur. Onlangs zagen we dat een imam weigerde minister Verdonk een hand te geven, hetgeen veel irritatie bij de bewindsvrouw opriep. Dan zijn er de radicale ele-

menten die vanwege hun instelling ook nooit kunnen integreren, maar die het wel verpesten voor de hele groep. Zij leggen een extra interne last op hun eigen gemeenschap en een zware externe last op de samenleving als geheel. Bij de aanpak van het interne aspect heeft de gemeenschap zelf ook een rol. Hierin past de oproep van de Amsterdamse wethouder Aboutaleb aan de moslimgemeenschap om alert(er) te zijn op radicale elementen. Het externe aspect, zoals moord op 'ongelovigen', moet door de overheid worden aangepakt. In dit verband is het wel belangrijk dat niet met twee maten wordt gemeten, m.a.w. dat ontoelaatbaar gedrag van allochtonen massaal wordt veroordeeld en dat van autochtonen wordt gedoogd of tot volkscultuur verklaard.

Ramadan en Eid-ul-Fitr

Fezila Amir-William

Ramadan, de negende maand van de islamitische maankalender, is voor moslims de vastenmaand, een periode van bezinning, toewijding aan God en zelfcontrole. Voor velen is het een methode van geestelijke zelfreiniging, maar deze maand heeft vele betekenissen. Eén van de vijf pilaren van de islam is het vasten (de andere zijn: geloofsbelijdenis, armenbelasting, bedevaart en bidden). Het vasten is een middel om zelfbeheersing te ontwikkelen. Het vasten begint bij het breken van dageraad en wordt beëindigd bij het ondergaan van de zon. Gedurende daglicht onthouden moslims zich totaal van voedsel, drank, roken en geslachtsgemeenschap. Een dergelijke lichamelijke discipline versterkt het geestelijke kunnen. De gebruikelijke praktijk is dat men een maaltijd nuttigt voor dageraad (sehrie) en één na zonsondergang (iftar).

Vasten is een middel om dichterbij God te komen. Ramadan is ook een tijd van intensieve verering, het lezen van de Qur'an, het geven van liefdadigheid, het zuiveren van het gedrag en het verrichten van goede daden. Voor moslims is ramadan een kans om iets te bereiken door iets op te geven en sterker te groeien door zwakheid te verdragen. Het vasten is niet bedoeld als boetedoening,

zoals bijvoorbeeld in het christendom, maar als zuivering van de ziel. Voorts wordt het vasten beschouwd als een manier om sympathie voor de minderbedeelden te ontwikkelen en te leren om de giften van God te waarderen. Vasten is ook goed voor de gezondheid. Het vasten zuivert de darmen, herstelt de maag, ontdoet het lichaam van achtergebleven schadelijke stoffen en helpt het overtollige vocht dat opgeslagen is, kwijt te raken. Het geeft rust aan het hart, bevordert de bloedsomloop en helpt om van eventuele gezetheid af te komen. Wie vertrouwd is met het vasten, heeft zichzelf leren bedwingen. De 27ste nacht van de ramadan staat bekend als de Nacht van Macht (*Lailat ul-qadr*). Dit is de nacht waarop de Qur'an aan de Profeet Mohammed werd geopenbaard. De Qur'an verklaart dat deze nacht beter is dan duizend maanden. Daarom brengen vele moslims de volledige nacht in gebed door. Direct na het einde van de ramadan wordt Eid-ul-Fitr (Suikerfeest) gevierd. Dit duurt officieel drie dagen, maar de meeste gemeenschappen beperken het tot één dag, meestal de dag na de laatste vastendag. Op deze dag mag er als beloning voor het vasten uitbundig gegeten worden. Er is open huis bij iedereen en men bezoekt de hele dag door familieleden. Vaak worden nieuwe kleren gekocht en cadeautjes gegeven. Kinderen krijgen van de ouderen snoep en geld. Ook is het de bedoeling dat er geld aan de moskee en voedsel aan de armen wordt gegeven. Dit feest werd onlangs op 13 november gevierd.

Nederlands beleid en drie-cirkels-model

Kanta Adhin

Op 19 januari 2004 presenteerde de Tijdelijke Commissie Onderzoek Integratiebeleid, de commissie-Blok, haar rapport. De commissie had in opdracht van de Tweede Kamer onderzoek gedaan naar het Nederlandse integratiebeleid van de afgelopen 30 jaar. Veel kamerleden gingen er op voorhand van uit dat dit beleid, dat zich richtte op integratie met behoud van de eigen cultuur, was mislukt. De commissie was daar genuanceerder in. Het beleid werd niet als mislukt betiteld. Grote groepen zijn immers goed geïntegreerd; echter staat een té groot deel van de etnische minderheden nog steeds op té grote afstand van de Nederlandse samenleving. In reactie op het rapport van de commissie-Blok heeft de regering het integratiebeleid bijgesteld.

Integratie wordt gedefinieerd als gedeeld burgerschap op basis van gemeenschappelijke waarden en normen en met het Nederlands als voertaal. Onder gedeeld burgerschap wordt verstaan: betrokkenheid bij én deelname aan alle belangrijke onderdelen van de samenleving: economie, sociale leven, cultuur, sport, politiek. Daarnaast houdt dit begrip in dat men kiest voor Nederland en voor de Nederlandse samenleving. De regering ontmoedigt in dit verband een dubbele nationaliteit. Het beleid beoogt migranten niet te ‘pamperen’, maar prikkels te geven tot maatschappelijke participatie. Daarbij wordt aandacht

gegeven aan: inburgering, onderwijs, arbeid, leefsituatie in wijken en buurten, emancipatie van allochtone vrouwen, kwesties rond religie, discriminatie en criminaliteit.

Leggen we dit naast het drie-cirkels-model dan zien we een grote mate van overeenstemming. De regering richt zich met name op de buitenste ring, het perifere gebied, waar ook volgens dat model verregaande aanpassing aan de meerderheidscultuur noodzakelijk is. Voor wat betreft de centrale sfeer zal het kabinet zich met name met die kwesties bezighouden die doorwerken in het perifere gebied en daar overlast veroorzaken. Zoals discriminatie van vrouwen of andere uitingen van religie of levensbeschouwing die niet in overeenstemming zijn met de gemeenschappelijke waarden en normen van het perifere gebied. In het tussengebied zal er niet zoveel overheidsbemoeienis zijn. Zelfs mevrouw Verdonk zal een Hindostaan zijn bordje rijst, dal, kousenband en masala kip niet ontzeggen. Wel kan er een oproep van gezondheidsautoriteiten uitgaan om vooral gezond te eten, zodat er geen onevenredig hoge druk op de gezondheidszorg plaatsvindt door verkeerde culturele eetpatronen.

De coöperatieve instelling waarvan het model uitgaat, is ook in lijn met de gedachte van de regering om migranten niet te ‘pamperen’. Deze moeten eigen initiatief tonen en de kansen die de Nederlandse samenleving biedt, niet zonder meer aan zich voorbij laten gaan. Belangrijk is dat de overheid zorgt voor een omgeving, waarin een en ander mogelijk is. Ook al is het een vies woord voor de huidige regering, in de praktijk is er ook nu sprake van integratie met behoud van de eigen cultuur. En zo hoort het ook in een democratische samenleving.

Minister Verdonk van Vreemdelingenzaken en Integratie (midden) op weg naar het Hindostaans Immigratiemonument op het Hobbemaplein in Den Haag